

μουσικής

ΠΟΛΥΤΟΝΟ ✓

ΤΕΥΧΟΣ 33 ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008 0,01€ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΟΥΣΟΥΡΓΩΝ ΚΩΔ. 7018

ΠΑΡΑΡΤΗΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΧΡΗΣΗΣ
Κ.Ε.Μ.Π.Α.Ο.
Αθήνα Αύγουστος
4553

ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΜΗΛΙΑΣ 2006 / 06 ΚΕΜΠΛΑΘ

ΝΤΟΡΑ ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Η ΑΙΘΟΥΣΑ "ΓΙΑΡΝΑΣΣΟΣ" ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΤΗΚΕ

Ιδιοκτήτης

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΟΥΣΟΥΡΓΩΝ

Βασ. Σοφίας & Κόκκαλη,
115 21 Αθήνα,
Τηλ./ fax: 210 - 72 56 607

Συντακτική ομάδα

Εκδότης

Κωνσταντίνος Α. Λυγνός*

Δημοσιογραφική έρευνα

Λεωνίδας Κανάρης*

Συντονισμός ύλης

Μαρία-Χριστίνα Κριθαρά*

Τεχνική επεξεργασία

Ελένη Σκάρκου*

Καλλιτεχνική επιμέλεια

Μαρία-Χριστίνα Κριθαρά*

Ελένη Σκάρκου*

Υπεύθυνη οικονομικών

& επικοινωνίας

Μαρία-Χριστίνα Κριθαρά*

Μόνιμοι συνεργάτες

Έφη Αγραφιώτη

Γεωργία Καλοδίκη

Άση Κονδυλίδου

Χρήστος Μητσάκης

Αλέξανδρος Μούζας*

Μαριλού Πολυμεροπούλου

Νίκος Ροδίτης

Λορέντα Ράμου

Θωμάς Ταμβάκος*

Συνεργάτες τεύχους

Αρίων, Francis N. Guy,

Αργύρης Καλλιανιώτης,

Σπύρος Μαρίνης, Σπύρος Μπονέλης,

Διονύσης Μπουκουβάλας,

Αλέξιος Σαββίδης,

Εξώφυλλο

Ε. Σκάρκου*

Φωτογραφία εξωφύλλου

Δημήτρης Μπούκας

Φωτογραφικό υλικό

Αρχεία: Χ. Ακριβάδη, Κ.Α. Λυγνού,

Α. Ξένου,

Στέφανου, Ν. Στυλιανίδη, Θ. Ταμβάκου,

Γλωσσική επιμέλεια

Μίρκα Κακαδέλλη, Λεωνίδας Κανάρης*

Μ. Χ. Κριθαρά, Γιώργος Χατζημυελάκης*

Γραμματεία

Ν. Μεταξά 29, 104 39 Αθήνα

Τηλ./ fax: 210 - 88 24 983,

Email: ikanaris@otenet.gr

Συνδρομές - Διαφημίσεις

Χανιώτου 17, 154 52 Ψυχικό

Μ.Χ. Κριθαρά Τηλ.: 210 - 67 13 086

Υπεύθυνος Οικονομικών

Αλέξανδρος Μούζας*

Νομικός Σύμβουλος:

Κατερίνα Συγγενιώτου

Εκτύπωση - Παραγωγή

ΦΩΤΟΛΙΟ & ΤΥΡΙΚΟΝ Α.Ε.

Δημαράκη 20, 11855 Αθήνα

Τηλ. 210 3470808, e mail: fotolio@typicon.gr

(* μέλη της Ε.Ε.Μ.)

Η αναδημοσίευση κειμένων και υλικού επιτρέπεται μόνον κατόπιν άδειας της Συντακτικής Ομάδας ή του Δ.Σ. της Ε.Ε.Μ

Τα άρθρα του περιοδικού δεν εκφράζουν υποχρεωτικά τις απόψεις του Δ.Σ. της Ε.Ε.Μ.

Οι επιλογές του περιοδικού αποτελούν ευθύνη της Συντακτικής του Ομάδας.

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν απόψεις των συντακτών τους.

Σ' αυτό το τεύχος

6. + θεσις

8. Ημερολόγιο

13. Εκδηλώσεις Ε.Ε.Μ.

14. Εκδηλώσεις εξωτερικού

16. Ειδήσεις - Σχόλια

25. Ελληνικές Μουσικές Γιορτές

27. Μουσική & Πολιτική

30. Μεγάλοι Μαέστροι

32. Ντόρα Μπακοπούλου

37. Τα κουαρτέτα τού Γ. Σισιλιάνου

40. Αλέκος Ξένος

44. Αφροαμερικανίδες Συνθέτριες

46. Βιβλιοπαρουσίαση

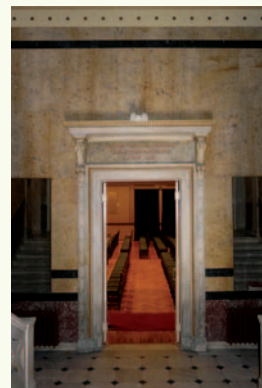
48. Σεμινάρια - Διαγωνισμοί

51. Ελεύθερο βήμα

52. Επιστολές - Ανακινώσεις

54. Οίνος & Μουσική

58. Οπτικές ακροάσεις

Όραμα ή νοικοκύρεμα;

Ένα ερώτημα που προέκυψε καθώς διαβάζαμε μια πρόσφατη συνέντευξη του μαέστρου Μύρωνα Μιχαηλίδη με αφορμή τα πενήντα χρόνια από την ίδρυση της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης.

Μπορούν τελικά αυτά τα δύο να συνυπάρξουν;

Όσοι παρακολουθούν το CNN, θα είδαν μία διαφήμιση που παιζόταν συστηματικά ολόκληρο τον Ιανουάριο. Προέβαλε το 19ο Διεθνές Φεστιβάλ και Διαγωνισμό «George Enescu» 2009, που θα γίνει στο Βουκουρέστι από τις 30 Αυγούστου ως τις 26 Σεπτεμβρίου, υπό την αιγίδα του Προέδρου της Ρουμανίας και με βασικό διοργανωτή το Υπουργείο Πολιτισμού της.

Αναρωτηθήκαμε: Είναι δύσκολο να γίνει κάτι ανάλογο με το Ελληνικό Φεστιβάλ; Έχοντας αλλάξει φυσιογνωμία εδώ και τρία χρόνια, στοχεύει να εντάξει την Ελλάδα και την Αθήνα στο διεθνές πολιτιστικό κύκλωμα.

Δεν είναι κάτι που πρέπει να γίνει ευρύτερα γνωστό και να υποστηριχτεί σωστά;

Αντί να προσκαλούμε τους ξένους «να ζήσουν τον μύθο τους στην Ελλάδα», ας παρουσιάσουμε μια εικόνα διαφορετική. Ας διακηρύξουμε αυτό που υποτίθεται ότι πιστεύουμε: «ο Πολιτισμός είναι η βαριά βιομηχανία της Ελλάδας».

Οι πρόσφατες ανακοινώσεις του νέου Υπουργού Πολιτισμού εξαντλήθηκαν στις - κατά βάση σωστές - περικοπές διοικητικών δαπανών και στην αναπροσαρμογή των εγκαινίων του Μουσείου της Ακρόπολης. Αυτό ήταν το νοικοκύρεμα. Οι οποιεσδήποτε πολιτικές απουσίασαν παντελώς.

Επίσης, λίγες μέρες αργότερα, μέσα από ένα επικοινωνιακό ορυμαγδό, μάθαμε ότι ο Δήμαρχος Αθηναίων αποφάσισε να αναθέσει τα καθήκοντα της προβολής της πόλης στο επιτελείο του Sakis, που φέτος μας εκπροσωπεί στην Eurovision.

Καταπληκτική ιδέα!

Είναι σίγουρο ότι όλα τα παιδάκια, κυρίως από τις χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης που παρακολουθούν με φανατισμό το σημαντικό αυτό γεγονός και ψηφίζουν με τα sms, θα δουν την καμπάνια μας και θα καταφθάσουν στην Αθήνα για να σώσουν τον χειμαζόμενο τουρισμό της. Πάλι καλά που τελικά περίσσεψαν και μερικά ευρώ ώστε τα Μουσικά Σύνολλα του Δήμου Αθηναίων να ταξιδέψουν για ένα τριήμερο στην Ισπανία...

Ακόμα κι αν δεχτούμε ότι το νοικοκύρεμα ξεκίνησε, το όραμα ποιό είναι;

Ελληνική μουσική δημιουργία του 20ού αιώνα για το ηυρικό θέατρο και άλλες παραστατικές τέχνες

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 27 - 29 Μαρτίου 2009

Παρασκευή 27 Μαρτίου 2009

► 9.30 - 10.00

Χαιρετισμοί: Νίκος Τσούχλος & Θόδωρος Αντωνίου

► 10.00 - 10.15

Στεφάνια Μεράκου, Ελληνική μουσική για τη σκηνή: γνωρίζοντας το παρελθόν, κοιτώντας προς το μέλλον.

► 10.30 - 11.45

Όπερα 1 (Αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος»)

Πρόεδρος: Πάνος Βλαγκόπουλος

Μάρκος Τσέτσος, *Η νεοελληνική όπερα. Ζητήματα κριτικού προβληματισμού.*

Γιώργος Σακαλιέρος, *Η όπερα «Αδελφή Βεατρίκη» (Soeur Beatrice) του Δημήτρη Μητρόπουλου (1918): μουσική υφή, αισθητικές κατευθύνσεις και ιστορικό πλαίσιο δημιουργίας.*

Άννα-Μαρία Ρεντζεπέρη-Τσώνου, *Οι όπερες του Δ. Λαυράγκα «Διδώ» και «Φακανάπας» - Συνοπτική πραγματολογική και αναλυτική προσέγγιση.*

Χάρης Ξανθουδάκης, *Η όπερα «Soeur Beatrice» του Δημήτρη Μητρόπουλου.*

► 12.15 - 13.15

Μουσική Κινηματογράφου 1 (Αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος»)

Πρόεδρος: Martin Zenck

Michael Christoforidis, Mikis Theodorakis and Michael Powell's "Spanish Honeymoon".

Ευτυχία Παπανικολάου, "Is there life after birth?": *Interrogating the Sensuous in Hadjidakis's Soundtrack for Dusan Makavejev's «Sweet Movie»*

Michael Baumgartner, *A Requiem for the Balkans: Eleni Karaindrou's score for «Ulysses' Gaze» (1995).*

► 12.15 - 13.15

Μουσική χορού 1 (Αίθουσα Διδασκαλίας - Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη»)

Πρόεδρος: Δημήτρης Μαραγκόπουλος

Irmgard Lerch-Καλαβρυτινού, *Έλληνες συνθέτες και το μπαλέτο.*

Γιάννης Σαμπροβαλάκης, *Οι απόψεις του Νίκου Σκαλκώτα για τη μουσική δημιουργία στις παραστατικές τέχνες.*

Νίκος Χριστοδούλου, *Το μπαλέτο «Η Λυγερή και ο Χάρος» του Νίκου Σκαλκώτα.*

4.13.15 - 14.30

Όπερα 2 (Αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος»)

Πρόεδρος: Γιώργος Ζερβός

Βασίλης Βαβούλης, *Άγνης Ορφικός και το λιμπρέτο του «Δαχτυλιδιού».*

Μυρτώ Οικονομίδου, *«Ακριτικό Τρίπτυχο». Το έπος του Έλληνα Ζίγκφριντ 1- Διγενή Ακρίτα*

Γεωργία-Μαρία Τσερπέ, *Τα «Ξωτικά Νερά» του Μανώλη Καλομοίρη. Διερεύνηση της μουσικοδραματουργικής μορφής σε συσχέτιση με τις ιδέες του Ρίχαρντ Βάγκνερ.*

Νικόλαος Μαλιάρας, *Η σχέση λόγου και Μέλους στις "καζαντζα-*

κικές" όπερες του Μανώλη Καλομοίρη («Πρωτομάστορας» και «Κωνσταντίνος Παλαιολόγος»).

► 16.00 - 16.45

(Αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος»)

Κεντρικός Ομιλητής: Σπύρος Ευαγγελάτος, *Η μουσική στο αρχαίο δράμα: νεοελληνικές προσεγγίσεις.*

► 17.00-18.30

Σκηνική Μουσική / Αρχαίο Δράμα 1 (Αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος»)

Πρόεδρος: Δημήτρης Γιάννου

Αναστασία Σιώψη, *Πτυχές της νεοελληνικής πολιτισμικής φυσιογνωμίας μέσα από τον ρόλο της μουσικής σε αναβιώσεις του αρχαίου δράματος τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα.*

Ιων Ζώτος, *Ο «Αγαμέμνων» του Φώτου Πολίτη με μουσική του Βάρβογλη στο Ηρώδειο (1932).*

Ανδριάντα Σουλελέ, *Η επιρροή της ελληνικής μουσικής παράδοσης στη σκηνική μουσική για αρχαία τραγωδία μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.*

Ιουλία Λαζαρίδου-Ελμαλόγλου, *«Φοίνισσες» του Ευριπίδη, Παραουσίαση της παράστασης του Εθνικού Θεάτρου και ανάλυση της μουσικής του Μ. Θεοδωράκη.*

Κώστας Χάρδας, *Αρχαιοπρεπείς και σύγχρονες αφηγήσεις προς μία "παγκόσμια" αντίληψη του τραγικού: Η μουσική για παραστάσεις αρχαίου δράματος της δεκαετίας του 1950 των Γ. Α. Παπαϊωάννου και Γ. Σισιλιάνου.*

► 17.00 - 18.15

Σκηνική Μουσική 1 (Αίθουσα Διδασκαλίας - Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη»)

Πρόεδρος: Εύη Νίκα-Σαμψών

Μαγδαληνή Καλοπανά, *Η σκηνική μουσική του Δ. Δραγατάκη και η σημασία της μέσα στο έργο του.*

Ούρσουλα Βρυζάκη, *Έλληνες συνθέτες και παιδικό μουσικό θέατρο.*

Στέφανος Ζαγόρης, *Η ελληνική σκηνική μουσική για τις εγχώριες παραγωγές του «Καυκασιανού Κύκλου με την Κιμωλία» του Bertolt Brecht.*

Μαρία Χναράκη, *Κρητικές "κλασικές" δημιουργίες: «Η Μέλισσα» του Νίκου Καζαντζάκη και ο «Περίανδρος» του Θόδωρου Αντωνίου.*

► 18.30 - 20.00

Σκηνική Μουσική / Αρχαίο Δράμα 2 (Αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος»)

Πρόεδρος: Αναστασία Σιώψη

Ευδοξία Αγγελίδου, *Ο «Προμηθέας Δεσμώτης» του Γιάννη Χρήστου.*

Σπύρος Μπονέλης, *«Δαρειός ο Αλεξανδρινός» ή Για μια προσέγγιση στους «Πέρσες» του Γιάννη Χρήστου.*

Νίκος Ξανθούλης, *Ανακατασκευασμένα όργανα της αρχαίας ελληνικής μουσικής στη σύγχρονη μελοποίηση της αρχαίας τραγωδίας.*

Ευαγγελία Βαγκοπούλου, *Το μουσικό θέατρο του Ιάννη Ξενάκη: παράδοση και οικουμενικότητα.*

Charles Turner, *Ypsilanti, Michigan, 1966: What Iannis Xenakis might have learned from Alexis Solomos.*

του Σπύρου Μπονέλη

Ο Hanns Eisler και η στράτευση στη μουσική

Μεϊζων εκφραστής της μοντέρνας κεντροευρωπαϊκής μουσικής, ο Hanns Eisler (1898-1962) υπήρξε εξαιρετικά παραγωγικός τόσο σε θεωρητικά κείμενα όσο και στη σύνθεση. Υπέρμαχος της «αφύπνισης» του ακροατή, τόσο αισθητικά όσο και κοινωνικά, χρησιμοποίησε ως μέσα για να επιτύχει αυτόν τον στόχο του κυρίως την χορωδιακή μουσική και τη σύνθεση για μια πληθώρα από κινηματογραφικές ταινίες. Παράλληλα, εξίσου σημαντική στέκει και η μουσική δωματίου του, διόλου αμελητέα κατάθεση ενός από τους κυριότερους συνθέτες δωδεκαφθογγικής μουσικής. Η παρακάτω παρουσίαση προσπαθεί να φωτίσει τις θεωρητικές πτυχές του συνθέτη καθώς και τα στοιχεία που επηρέασαν το έργο του.

Ξεκινώντας την οποιαδήποτε αναφορά θα πρέπει να πούμε κατ' αρχήν κάτι βασικό: Ολόκληρο το έργο του υπήρξε πολιτικό. Μαζί με τον Ιταλό Luigi Nono αποτελούν τους κατ' εξοχήν συνθέτες του 20ου αιώνα που το έργο τους είχε τόσο έντονα και «υπερήφανα» ως βασικό σκοπό του να υπηρετήσει, τις πολιτικές και κοινωνικές θέσεις τους.

Συνεχίζοντας την όποια σκιαγράφιση, θα πρέπει να συνυπολογίσουμε - ξέχωρα από τα εννοούμενα, μουσική εκπαίδευση, σπουδές κλπ - αρκετούς παράγοντες που είτε έχουν άμεση σχέση με την μουσική παραγωγή του, είτε παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο, χωρίς να επηρεάζουν τόσο τον καθεαυτό τρόπο σύνθεσης, αλλά πολύ περισσότερο την γενική θεώρησή του και τον τρόπο λειτουργίας του. Στους πρώτους θα μπορούσαμε να καταχωρίσουμε τον Arnold Schönberg και τον Bertolt Brecht και στους δεύτερους εξωγενείς, θα λέγαμε παράγοντες: την αμερικανική εμπειρία του και αναμφισβήτητα τις σχέσεις του με τον κομμουνισμό, τον σοσιαλισμό και την εργατική τάξη.

Η σχέση με τον Arnold Schönberg

Ο Eisler μαθήτευσε πλάι στον Schönberg κατά την περίοδο 1919-1923. Δεν πλήρωσε ποτέ για τα μαθήματα που του παρείχε ο αυστριακός δάσκαλος, και επιπλέον κατά-

φερε να βρει δουλειά ως διορθωτής στην Universal Edition, εκδοτικό οίκο που πολύ σύντομα θα εξέδιδε τα πρώτα του έργα. Όλα αυτά χάρη στον «τυραννικό κι αυταρχικό» Schönberg! Όμως, η αρχική επιρροή του δασκάλου πάνω στον μαθητή (παράδειγμα, το «Palmström», op.5 που είναι φανερά επηρεασμένο από τον Φεγγαρίσιο Πιερότο), μετατράπηκε γρήγορα σε μια διαμάχη ανάμεσα στον μαθητή και τον δάσκαλο: Όσο κι αν η καινούρια τεχνική ενθουσίαζε τον Eisler, άλλο τόσο εξοργιζόταν από τα κείμενα που διάλεγε ο Schönberg, που για τον Eisler ήταν πολύ ψυχολογικά, συναισθηματικά, εσωτερικευμένα, αναχρονιστικά.

Κύριες κατηγορίες απέναντι στον συνθέτη του Φεγγαρίσιου Πιερότου υπήρξαν η έλλειψη επικοινωνίας και περιεχομένου, ο υποκειμενικός ιδεαλισμός, η έλλειψη κοινωνικού δεσμού και τέλος ο ελιτισμός της μουσικής του. Ο Eisler φιλοδοξούσε να αλλάξει την λειτουργία της μουσικής μέσα στην κοινωνία. Ο Schönberg αρκούσαν στην ανανέωση της μουσικής τεχνικής. Οφείλουμε βέβαια να πούμε ότι ο Schönberg ουδέποτε αρνήθηκε αυτόν τον αστικό συντηρητισμό του: «...συνειδητοποίησα ότι ήμουν ένας αστός και έβαλα ένα τέλος σε όλες μου τις πολιτικές σχέσεις...», «...έγινα οπαδός της μοναρχίας...», «...ποτέ δεν υπήρξα κομμουνιστής...» γράφει ο ίδιος. Σίγουρα αυτή η αντιπαλότητα σε καίρια σημεία δεν θα μπορούσε να εγγυηθεί περαιτέρω ομαλές σχέσεις. Αξίζει

Πότε ακριβώς άρχισε η Ντόρα Μπακοπούλου να γίνεται αυτό που γνωρίζουμε σήμερα; Όταν σε ηλικία πέντε ετών πρωτοκάθησε στο πιάνο; Όταν μικρό παιδάκι ακόμα, την άκουσε ο Μητρόπουλος στη Νέα Υόρκη; Όταν τελείωσε στα δεκαεπτά της το Ωδείο Αθηνών; Όταν έχοντας πάρει υποτροφία από το Ι.Κ.Υ. αποφάσισε να εγκαταλείψει τη μεταπολεμική μουσική Μέκκα της Δυτικής Γερμανίας για να σπουδάσει στην Ελβετία; Όταν πήρε βραβεία και διακρίσεις; Όταν γνώρισε τον Μάνο Χατζιδάκι και αργότερα συνεργάστηκε μαζί του; Όταν στο τέλος του '60 αποφάσισε να γυρίσει στην Ελλάδα, κάνοντας κάτι που γενικώς αντίκειται στην επαγγελματική εξέλιξη ενός προικισμένου μουσικού; Όταν έπαιξε και ξανάπαιξε στο εξωτερικό ελληνικά έργα; Όταν κατέθεσε την άποψη της για έργα του κλασικού ρεπερτορίου σε ηχογραφήσεις;

Συναντιόμαστε στο σπίτι της στο Παγκράτι και κουβεντιάζουμε...

Κ. Λ. Θα ήθελα να ξεκινήσουμε από τη συνάντησή μας με τον Δημήτρη Μητρόπουλο.

Ντ. Μπ. Η ιστορία είναι κάπως γνωστή, αλλά πάντοτε τη σκέφτομαι με χαρά, γιατί είναι από τις πρώτες μου και πολύ δυνατές αναμνήσεις. Ήμουνα μόνο εννέα ετών και ακόμα δεν είχα ανακαλύψει τη μεγάλη μουσική, παρά μόνο τον Τσαϊκόφσκι από τα ραδιόφωνα της Νέας Υόρκης.

Η μητέρα μου είχε πιέσει πάρα πολύ για να με ακούσει ο Μητρόπουλος. Κανονίστηκε το ραντεβού, που τελικά πήγε καλά. Ήταν πολύ θετικός, όχι από την αρχή, γιατί του έπαιξα ένα πολύ απλό κομμάτι. Μετά μου ζήτησε να κάνω ένα τρανσπόρτο σε άλλη κλίμακα, που εγώ έκανα αμέσως. Μου έδωσε επίσης ένα θέμα να αυτοσχεδιάσω. Όταν τελείωσα ενθουσιάστηκε. Μου είπε να ασχοληθώ με το πιάνο και να μην ενδώσω στη σύνθεση. Αυτό ποτέ δεν θα το ξεχάσω, γιατί δεν ξέρω για ποιο λόγο μου το είπε, όμως ποτέ δεν θα πάρω απάντηση.

Κ. Λ. Το μετανιώσατε;

Ντ. Μπ. Βέβαια. Γιατί από τότε η μητέρα μου έκανε τα λόγια του Μητρόπουλου "Ευαγγέλιο": «Είπε να κάνεις αυτό!». Ως ένα σημείο, αυτή η συνεχής αναφορά στο Μητρόπουλο ήταν μία φοβερή δέσμευση, που στο τέλος με κατεπίεζε πάρα πολύ.

Οι γνωστές ιστορίες των γονέων προς τα παιδιά... Πάντως, ομολογώ ότι στη μητέρα μου οφείλω πάρα πολλά, γιατί πιστεύω ότι χωρίς καταπίεση κανείς τίποτα δεν κάνει σε μι-

κή ηλικία. Τα παιδιά θέλουν να παίξουν και να είναι ξένοιαστα.

Κ. Λ. Θυμόσαστε κάτι άλλο;

Ντ. Μπ. Τον ακούγαμε στο Carnegie Hall και στο Lincoln Centre, εκεί που γίνονταν και τότε - γύρω στο 1952 - άρχισα να ανακαλύπτω τη μεγάλη συμφωνική μουσική.

Έχει επίσης μείνει ανεξίτηλο στη μνήμη μου το δωμάτιό του με ένα μεγάλο σταυρό στον τοίχο. Αυτός ήταν σαν κληρικός ή μοναχός. Θυμάμαι το βλέμμα του: πολύ οξυδερκές και τρυφερό μαζί.... Δεν θα το ξεχάσω.

Τον ξανα συνήντησα στο Σάλτσμπουργκ, μετά από μία συναυλία και ήταν πολύ φιλικός αλλά και κουρασμένος. Τότε πια είχε κατάθλιψη, γιατί είχε χάσει τη θέση του στη Νέα Υόρκη. Ο φίλος του ο Μπέρνσταϊν ήταν η αιτία. Τά ξέρετε αυτά... Ήταν μεγάλη απογοήτευση, γιατί εκείνος τον είχε στηρίξει πολύ και ο Lenny του την έφερε φρικτά.

Δάσκαλοι και επιρροές

Κ. Λ. Υπάρχουν κάποιοι άλλοι έλληνες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξή σας;

Ντ. Μπ. Η δασκάλα μου Μαρίκα Παπαϊωάννου, η οποία ήτανε μία γοητευτική γυναίκα, ήξερε πάρα πολλά πράγματα και την θαύμαζα σαν πιανίστα. Την άκουσα σε κάποιο ρεσιτάλ και είπα: «αυτή θέλω να είναι η δασκάλα μου.» Παρ' όλο που τότε το ρεύμα ήταν να πηγαίνει κανείς προς τον διευθυντή που ήταν ο κ. Φαραντάτος. Πηγαίνοντας στη Μαρίκα, σι-

γά - σιγά ερωτεύτηκα τη μουσική, γιατί ως τότε αντιδρούσα πάρα πολύ στη μητέρα μου.

Κ. Λ. Πώς πρωτοήρθατε σε επαφή με το πιάνο;

Ντ. Μπ. Οι γονείς μου είχαν ανταλλάξει ένα ψυγείο πάγου με ένα όρθιο πιανάκι. Η επιθυμία μίας αστικής οικογένειας να έχει ένα όργανο... Εγώ άρχισα ό,τι άκουγα να το μεταφέρω στο πιάνο. Είχα απόλυτο αυτί. Όμως, σοβαρά άρχισα να μελετώ με την Παπαϊωάννου. Μπήκα στο Ωδείο Αθηνών δώδεκα ετών και δεκαεπτά τελείωσα.

Όλα αυτά τα χρόνια ήμουνα σχεδόν ερωτευμένη με τη Μαρίκα, αλλά τότε γνώρισα και το Μάνο. Είχε μία φοβερή θετική ακτινοβολία. Με αγάπησε, γιατί με γνώρισε και πολύ μικρή. Με εκτιμούσε και σαν παιδί, και όταν συνεργαστήκαμε αργότερα. Εγώ τον θαύμαζα απεριόριστα.

Θυμάμαι ότι το «Πάμε μια βόλτα στο Φεγγάρι», που το είχε συνθέσει το προηγούμενο βράδυ, πέρασε από το Ψυχικό, έκατσε στο πιάνο και το 'παιξε. Ίσως είμαι η πρώτη που το άκουσα.

Κ. Λ. Έχετε και κάποιους ξένους που έπαιξαν σημαντικό ρόλο;

Ντ. Μπ. Τελειώνοντας το Ωδείο και παίρνοντας την υποτροφία του Υ.Κ.Ι., βρέθηκα το '60 στη Γερμανία, εκεί όμως δεν μου άρεσε το κλίμα καθόλου. Τα πράγματα ήταν πολύ τετραγωνισμένα, αυστηρά και πολύ ακαδημαϊκά. Όλα σε κουτάκια.

Έψαχνα για δάσκαλο και πήγα σε

Ντόρα Μπακοπούλου

μερικούς που μου έλεγαν τόσα καλά λόγια, που με απώθησε: «Δεν έχεις να μάθεις τίποτα, έλα εδώ, θα τα κανονίσουμε, θα σου βρούμε διαμέρισμα, δεν θα πληρώνεις». Εγώ ήθελα κάποιον να μου πει τί μου λείπει και τί δεν ξέρω. Έναν πατέρα να σκύψει από πάνω μου και να ενδιαφερθεί..

Τελικά κατέληξα στη Γενεύη,

Γεώργιο Πλάτωνα, Λένα Πλάτωνος, Στάθη Γυφτάκη... Έχω παίξει και του Κουρουπού ένα πολύ ωραίο μικρό έργο που λέγεται Εννέα Όγδοα. Στο εξωτερικό πάντα ψάχνω μία αφορμή να παίξω έλληνες. Επίσης έχω παίξει πολύ Γιάννη Κωνσταντινίδη. Τους «Χορούς» βεβαίως και τώρα θέλω να μελετήσω τις «Σπουδές», ένα εξαιρε-

Ελληνική Πρεσβεία και θέλουμε να παίξουμε μόνο Χατζιδάκι και Θεοδωράκη. Θα παίξουμε στο Δημαρχείο του Βερολίνου. Ρώτησα αν θα είναι έλληνες ακροατές και μου απάντησαν ότι το 75% θα είναι Γερμανοί.

Κ. Λ. Ωστόσο, αυτό έχει να κάνει και με το τί η Πρεσβεία θεωρεί ότι πρέπει να παιχτεί.. Σκεφτήκατε ποτέ να μείνετε στο εξωτερικό;

Ντ. Μπ. Συνέβησαν ορισμένα πράγματα προσωπικής φύσεως και ήθελα να γυρίσω. Δεν θα ξεχάσω πώς ήτανε όταν γύρισα το '64. Πόσοι χυμοί και τί ζωντάνια υπήρχε... Έκλαιγα που είχα χάσει χρόνια από την Ελλάδα! Τα πράγματα ήταν εν τω γίνεσθαι, ζωντανά και φρέσκα.

Με φαντάζεστε εμένα - ένα νέο άνθρωπο τότε - να πηγαίνω στην «Οδό Ονειρών», (κάπου τότε έγινε), να είμαι παρέα με τον Ελύτη και τον Χατζιδάκι; Ήτανε συγκλονιστικό. Πήγαινα κάθε τόσο στο εξωτερικό, αλλά σιγά - σιγά άρχισα να ξεκόβω. Τελικά βέβαια δεν έκανα καλά. Θα έπρεπε να είχα μείνει πιο πολύ, αλλά δεν πειράζει...

Κ. Λ. Βέβαια, το '63 το ακολούθησε η Δικτατορία το '67... Το 'χετε σκεφτεί αυτό; Ότι στη χώρα μας πράγματα ξεκινάνε με πολύ κόπο και ενθουσιασμό και όταν λείψουν αυτοί που τα ξεκίνησαν, τίποτα δεν μένει;

Ντ. Μπ. Αυτό που συνέβη ήταν μία πολύ μεγάλη δυστυχία, γιατί ο τόπος είχε αρχίσει πραγματικά να ανθίζει. Εκείνο όμως που μου κάνει εντύπωση, είναι ότι σήμερα υπάρχουν άνθρωποι που νοσταλγούν εκείνη την εποχή, θεωρώντας ότι τότε είχανε ένα ιδανικό και κάτι για να παλέψουνε. Αυτό δεν μπορώ να το καταλάβω. Είναι δυνατόν να θέλεις ένα μπαμπούλα από πάνω σου για να έχεις ένα ιδεώδες; Σκέφτομαι τους Βαρβάρους του Καβάφη...

Για τη διδασκαλία και τους διαγωνισμούς

Κ. Λ. Υπάρχει γενικά μία άποψη, ότι οι πολύ καλοί εκτελεστές δεν είναι και καλοί δάσκαλοι. Τί πιστεύετε εσείς;

γιατί επίσης μου άρεσαν και τα γαλλικά. Όλα αυτά στα παιδιά παίζουν ένα ρόλο. Εκεί βρήκα ένα σπουδαίο δάσκαλο που μου άρεσε πάρα πολύ, τον Hiltbrand. Από κοντά είχα και το Nikita Magaloff, που του έπαιζα που και που. Τότε άρχισα να μπαίνω στο μουσικό κλίμα της εποχής, να πηγαίνω σε διαγωνισμούς... Βραβεύτηκα στο Μόναχο και στον Διαγωνισμό Vercelli.

Κ. Λ. Δεν αναφέρατε τον Paul Badura - Skoda.

Ντ. Μπ. Με τον Skoda είχα μία φίλια. Με παρακολουθούσε στη Βιέννη. Πολύ σπουδαίος και καλός παιδαγωγός.

Το ελληνικό ρεπερτόριο και η Ελλάδα

Κ. Λ. Εκτός από Χατζιδάκι και Θεοδωράκη, ποιους άλλους έλληνες έχετε παίξει;

Ντ. Μπ. Κατά καιρούς Παλλάντιο,

τικό έργο που κακώς βρίσκεται στην αφάνεια. Θέλω να καταπιαστώ και με τη «Ρυθμολογία», το μόνο έργο του Χατζιδάκι που δεν έχω παίξει και τώρα βρίσκω το ενδιαφέρον. Ως τώρα δεν με είχε κερδίσει. Μετά θα ήθελα να κάνω και μερικές διασκευές από έργα που αγαπώ, από τραγούδια, ορχηστρικά ή άλλα όργανα.

Κ. Λ. Τί απήχηση υπάρχει, όταν παίζετε ελληνική μουσική στο εξωτερικό;

Ντ. Μπ. Θα έλεγα ότι η υποδοχή είναι ενθουσιώδης, γιατί είναι κάτι το διαφορετικό και διότι υπάρχει υπερκορεσμός με το κλασικό ρεπερτόριο. Εξαρτάται όμως και τί είναι. Αν εντάσσεται μέσα στο πλαίσιο της Ευρώπης που ψάχνει, όχι και τόσο. Αν είναι κάτι πιο κοντά στην ελληνική αίσθηση, τότε το ακροατήριο είναι πάρα πολύ δεκτικό.

Ο Μάνος αρέσει πάρα πολύ, επειδή ως πιανίστας ήξερε να γράφει για το όργανο αυτό. Για τις 25 Μαρτίου η Έλλη Πασπαλά και εγώ έχουμε προσκληθεί, στο Βερολίνο από την

του Francis-Nectarios Guy

Η μουσική δωματίου του Γιώργου Σισιλιάνου

ΚΑΙ ΤΟ Νέο Ελληνικό Κουαρτέτο

1ο μέρος

*...Η μουσική είναι έκφραση,
μήνυμα που απευθύνεται στο συνάνθρωπο
- όποιος κι αν είναι, όπου κι αν βρίσκεται...*

Γιώργος Σισιλιάνος

Ο Γιώργος Σισιλιάνος (1920-2005) αποτελεί μια εξόχως στιβαρή μορφή στη μεταπολεμική ελληνική μουσική δημιουργία. Είναι ένας συνθέτης, ένας ΕΛΛΗΝΑΣ συνθέτης, που έχει την αναπότρεπτη ανάγκη να εκφράσει τα ενδότερα συναισθήματα και τους στοχασμούς του μέσω της μουσικής γλώσσας της εποχής του, δηλαδή μέσω των μοντέρνων ιδιωμάτων του 20ου αιώνα.

Ένα από τα κορυφαία συγκροτήματα μουσικής δωματίου στην Ελλάδα, με πολύ σημαντικές διεθνείς εμφανίσεις και πλούσια δισκογραφία, είναι το Νέο Ελληνικό Κουαρτέτο. Έχουν περάσει σχεδόν 17 χρόνια από τότε που ο ιδρυτής του, ο βιολονίστας Γιώργος Δεμερτζής, το δημιούργησε, συγκεντρώνοντας μια ομάδα μουσικών, η οποία δεν αρκείται στο να έχει έναν κοινό τρόπο σκέψης,

αλλά θέλει να έχει επιπλέον και κοινό όραμα. Αυτά τα δύο βασικά χαρακτηριστικά του Ν.Ε.Κ. είχαν ως αποτέλεσμα αρκετές πετυχημένες συναυλίες, άριστες κριτικές από την Ελλάδα και το εξωτερικό, αλλά - πάνω απ' όλα - έδωσαν στους συντελεστές του το προνόμιο να θεωρούνται σήμερα οι σταυροφόροι της σύγχρονης ελληνικής μουσικής δημιουργίας.

Μαζί με τον Γιώργο Δεμερτζή και τον Δημήτρη Χανδράκη, συνεχιστές αυτού του πολύ σημαντικού και υπεύθυνου έργου είναι πλέον η βιολίστα Αγγέλα Γιαννάκη και ο τσελίστας Άγγελος Λιακάκης, οι οποίοι έλαβαν τη σκυτάλη από τους αντίστοιχους προκατόχους τους, τη βιολίστα Χαρά Σειρά και τον τσελίστα Απόστολο Χανδράκη, σε συναυλία στο Μουσείο Μπενάκη τον Μάιο του 2007 (βλ. ΠΟΛΥΤΟΝΟΝ τεύχος 23).

Οι ηχογραφήσεις και οι συντελεστές

Ο τελευταίος ψηφιακός δίσκος του Νέου Ελληνικού

του Αργύρη Καλλιανιώτη*

Οίνος και Μουσική: Πειτουργούν διαδραστικά;

«Υπάρχει μια καθαρότητα στο κρασί, που το κάνει να μοιάζει με τη μουσική. Περιέχουν και τα δύο έντονο συναίσθημα, πληροφορίες και παροδικότητα. Το κρασί είναι υγρή μουσική».

Κλαρκ Σμιθ

Η μουσική επηρεάζει τη γεύση του κρασιού. Αυτή η θεωρία ανήκει στον, κατά πολλούς, «προβοκάτορα», Κλαρκ Σμιθ, που προσπαθεί να τη στηρίξει σε επιστημονική βάση, δηλαδή με την παρατήρηση και το πείραμα.

Πιο αναλυτικά και σύμφωνα με τον Σμιθ και το πολύ ενδιαφέρον άρθρο του δημοσιογράφου Μπλέικ Γκρέι, ανεξάρτητα από το οινικό και το μουσικό γούστο κάποιου, διαφορετική μουσική κάνει κάποια κρασιά να φαντάζουν καλύτερα και άλλα χειρότερα γευστικά, και μάλιστα κατά κοινή ομολογία της πλειονότητας των δοκιμαστών. Φυσικά δεν είναι αυτό καθαυτό το κρασί που αλλάζει, αλλά οι οσφρητικές και οι γευστικές εντυπώσεις που προκαλούνται σε αυτόν που το πίνει, σύμφωνα με τον Κλαρκ Σμιθ, λόγω της μουσικής που ακούει και μάλιστα της συγκεκριμένης. Με αυτή βέβαια τη λογική δεν φαίνεται δυνατό να υπάρξει ποτέ ένα cd, για παράδειγμα, με μουσική που ταιριάζει εν γένει με κρασί, αφού ένα μουσικό κομμάτι που μπορεί να ταιριάζει με μερλό, μπορεί να μην πηγαίνει με σοβινιόν μπλαν κ.λπ. Το πάντρεμα δηλαδή κρασιού και μουσικής έχει ανάλογη λογική με αυτό του δεσίματος κρασιού και φαγητού.

Η θεωρία λοιπόν αυτή εξετάζει τον τρόπο που διαφορετικά είδη μουσικής ταιριάζουν ή όχι με συγκεκριμένα κρασιά, επηρεάζοντας τις αισθητικές εντυπώσεις που προκαλούν, βελτιώνοντας ή χειροτερεύοντάς τις. Δεν είναι ωστόσο ο πρώτος που προσπάθησε να βρει τέτοιου είδους συσχετισμούς. Ο Ντον Μπλάκμπουρν για παράδειγμα, οινοποιός με σπουδές στη Γαλλία, είχε κάνει μια σύντομη σχετική παρουσίαση, στο συμπόσιο με όνομα «Focus on Chardonnay», το 1998, παρουσιάζοντας τρία διαφορετικά σαρντονέ με δέκα διαφορετικά κομμάτια κλασικής μουσικής. «Τέσσερα από τα δέκα μουσικά κομμάτια επιλέχθηκαν ως ταιριαστά από όλα τα γκρουπ των Αμερικανών και Γάλλων δοκιμαστών», δήλωσε ο Μπλάκμπουρν και κατέγραψε πάλι ο Μπλέικ Γκρέι. Μάλιστα, ο οινοποιός αυτός, ενδιαφερόταν και για τη συναισθησία, την αντίληψη δηλαδή ενός ερεθίσματος μέσω μιας άλλης αίσθησης, και όχι αυτής που αντιστοιχεί στο συγκεκριμένο ερέθισμα. Για παράδειγμα, όταν οι μουσικοί φθόγγοι γίνονται αντιληπτοί ως χρώματα, κάτι που συνέβαινε σε μερικούς σημαντικούς μουσικούς, όπως για παράδειγμα ο Νικολά Ρίμσκι Κόρσακοφ, ο Ντιούκ Έλινγκτον και ο Ολιβιέ Μεσιάν (βλ. σχετικό άρθρο στο «ΠΟΛΥΤΟΝΟΝ» v. 31)

Πολύς χώρος για έρευνα

Παρότι βρίσκεται ακόμα στην αρχή της έρευνάς του, ο